

The Moderating Role of Family Ownership in the Relationship between Life Cycle and Real Earning Management in Tehran Stock Exchange Listed Companies¹

Ali Ebrahimi Kordlar², Alireza Nasr Esfahani³

Received: 2024/01/20

Accepted: 2024/04/25

Research Paper

Abstract

The main purpose of this research is to investigate the effect of the company's position in the life cycle on real earning management, emphasizing the moderating role of family ownership. The method of research is applied in terms of purpose with a causal nature which takes a post-experimental method. Data source is the information included in the financial statements of the Tehran Stock Exchange listed companies. The time frame of research includes eight consecutive years from 2014 to 2021. The statistical sample embraces 141 TSE-listed companies. The final analysis of data was done in Eviews and SPSS software. Firstly, the entire sample is divided into two groups of companies with family ownership and without family ownership. Then, the effect of the life cycle on earning management variables is tested using multivariate regression analysis in both samples, independently. Finally, the effect coefficients obtained in two samples are compared with each other by two-sample t-test (paired comparison). The obtained results show that there is a significant relationship between the life cycle stages of companies and earning management through sales management, production cost management and investment management. Also, the earnings management strategies used in the life cycle of family-owned firms are different from others. Based on the findings of this research, companies without family ownership use production cost management and sales management in the stages of introduction and maturity, respectively, and in the final stages of life (decline), they put earning management using investment management into practice. While family-owned companies do not use profit management in the early stages (introduction and growth), and in the maturity stages, they manage real earnings by using sales management.

Keyword: Real Earning Management, Life Cycle, Family Ownership, Tehran Stock Exchange.

JEL Classification: M41.

1. doi: 10.22051/JERA.2024.46135.3199

2. Associate Professor, Department of Accounting, Faculty of Management, Tehran University, Tehran, Iran. (aebrahimi@ut.ac.ir).

3. M.Sc. Student, Department of Accounting, Faculty of Management, Tehran University, Tehran, Iran. (Corresponding Author). (alirezanasr97@gmail.com).

نقش تعدیل‌کننده مالکیت خانوادگی در رابطه بین چرخه عمر و مدیریت سود واقعی در شرکت‌های پذیرفته‌شده در بورس اوراق بهادار تهران^۱

علی ابراهیمی کردلر^۲، علیرضا نصرافهانی^۳

تاریخ دریافت: ۱۴۰۲/۱۰/۳۰

تاریخ پذیرش: ۱۴۰۳/۰۲/۰۶

مقاله پژوهشی

چکیده

هدف اصلی این پژوهش بررسی تأثیر جایگاه شرکت در چرخه عمر بر مدیریت سود واقعی با تأکید بر نقش تعدیل‌کننده مالکیت خانوادگی می‌باشد. روش این پژوهش از لحاظ هدف کاربردی محسوب می‌شود. همچنین این پژوهش، از نظر ماهیت یک پژوهش علی-معلولی از نوع پژوهش‌های پسارویدادی است و منبع آن اطلاعاتی است که در صورت‌های مالی شرکت‌های پذیرفته‌شده در بورس اوراق بهادار تهران درج شده است. محدوده زمانی تحقیق شامل هشت سال متوالی از سال ۱۳۹۳ تا ۱۴۰۰ می‌باشد. نمونه آماری شامل ۱۴۱ شرکت فعال در بورس اوراق بهادار تهران است. تجزیه و تحلیل نهایی داده‌ها با کمک نرم‌افزار آماری ایویوز صورت گرفته است. برای بررسی و آزمون فرضیه‌های پژوهش، ابتدا نمونه کل تحقیق به دو گروه شرکت‌های دارای مالکیت خانوادگی و فاقد مالکیت خانوادگی تقسیم می‌شود. در ادامه تأثیر چرخه عمر بر متغیرهای مدیریت سود با استفاده از آنالیز رگرسیون چندمتغیره در هر دو نمونه به طور مستقل آزمون می‌شود. در نهایت نیز ضرایب تأثیر به دست آمده در دو نمونه از طریق آزمون مقایسه میانگین دونمونه‌ای (مقایسه زوجی) با یکدیگر مقایسه می‌شود. نتایج به دست آمده نشان می‌دهد اولاً بین مراحل چرخه عمر شرکت‌ها و مدیریت سود از طریق مدیریت فروش، مدیریت هزینه‌های تولید و مدیریت سرمایه‌گذاری ارتباط معناداری وجود دارد؛ ثانیاً استراتژی‌های مدیریت سود مورد استفاده در چرخه عمر شرکت‌های دارای مالکیت خانوادگی متفاوت از سایر شرکت‌ها است. بر اساس یافته‌های این پژوهش، شرکت‌های فاقد مالکیت خانوادگی در مراحل معرفی و بلوغ به ترتیب از مدیریت هزینه‌های تولید و مدیریت فروش استفاده می‌کنند و در مراحل پایانی عمر (افول) مدیریت سود با استفاده از مدیریت سرمایه‌گذاری‌ها را در دستور کار قرار می‌دهند؛ درحالی‌که شرکت‌های دارای مالکیت خانوادگی در مراحل اولیه (معرفی و رشد) از مدیریت سود استفاده نمی‌کنند و در مراحل بلوغ نیز با استفاده از مدیریت فروش، اقدام به مدیریت سود واقعی می‌کنند.

واژه‌های کلیدی: مدیریت سود واقعی، چرخه عمر، مالکیت خانوادگی، بورس اوراق بهادار تهران.

طبقه‌بندی موضوعی: M41

10.22051/JERA.2024.46135.3199.doi .1

۲. دانشیار، گروه حسابداری، دانشکده مدیریت، دانشگاه تهران، تهران، ایران. (aebrahimi@ut.ac.ir)

۳. دانشجوی کارشناسی ارشد، گروه حسابداری، دانشکده مدیریت، دانشگاه تهران، تهران، ایران. (نویسنده مسئول) (alirezanasr97@gmail.com)

https://jera.alzahra.ac.ir

مقدمه

ارائه استراتژی‌هایی متناسب با مراحل مختلف چرخه عمر برای موفقیت شرکت حیاتی است. استراتژی‌هایی که شرکت‌ها در مراحل اولیه ارائه می‌کنند در راستای کسب مزیت رقابتی، سهم بازار (راماسوامی^۱ و همکاران، ۲۰۰۷) و نوآوری (آدرتش و فلدمن^۲، ۱۹۹۶) هستند. شرکت‌ها ضمن رقابت برای به دست آوردن مشتریان ممکن است با ارائه تخفیف‌های اضافی و افزایش اعتبار به منظور حفظ و جذب سرمایه‌گذاران، در آمدشان را مدیریت کنند. مدیران با هزینه‌ها و محدودیت‌های زیادی در زمینه مکانیسم‌های مدیریت سود واقعی نظیر کاهش هزینه‌های اختیاری و کاهش سرمایه‌گذاری در دارایی‌های ثابت مواجه‌اند؛ زیرا ممکن است این مکانیسم‌ها با استراتژی‌هایشان همسو نباشند. شرکت‌های مضمون به مدیریت سود، معمولاً کنترل‌های داخلی توسعه‌نیافته‌ای داشته و تحلیلگران کمتر به آن‌ها می‌پردازند. در این شرکت‌ها به دلیل انعطاف‌پذیری در روش‌های حسابداری، هزینه‌ها و محدودیت‌های مدیریت سود مبتنی بر اقلام تعهدی نیز کمتر است؛ بنابراین، احتمال استفاده این شرکت‌ها از مدیریت سود واقعی در سطح تجمعی، نسبت به شرکت‌هایی که در مراحل پایانی چرخه عمر قرار دارند کمتر است. از سوی دیگر، شرکت‌ها در مراحل پایانی احتمالاً به دنبال استفاده از استراتژی‌های کمینه‌سازی هزینه هستند (جنکینز و کین^۳، ۲۰۰۴) تا هزینه و محدودیت‌های مرتبط با مدیریت هزینه را کاهش دهند. با این حال، اگر شرکت‌ها در مرحله آخر به دنبال استفاده از فرصت‌هایی در زمینه محصولات یا بازارهایی جدید با هدف تغییر مقصدشان باشند، ممکن است از کاهش هزینه‌ها صرف‌نظر کنند. بنابراین چالش اصلی، همسویی بین روش‌های مدیریت سود و جایگاه شرکت‌ها در مراحل مختلف چرخه عمر است.

وانگک (۲۰۰۶) نشان داد که شرکت‌ها در مراحل اولیه مدیریت فروش بیشتر و درعین حال مدیریت هزینه‌ها و بهای تولید کمتری نسبت به شرکت‌های بالغ داشته باشند و شرکت‌هایی که در مراحل پایانی قرار دارند، ممکن است مدیریت سود واقعی بیشتری را به کارگیرند. ژیه و همکاران (۲۰۲۲) نشان می‌دهند شرکت‌های مشکوک به مدیریت سود، در مرحله افول سعی می‌کنند با افزایش شرایط اعتباری، تولید بیش‌ازحد و فروش دارایی‌های ثابت سود خود را

1. Ramaswamy
2. Audretsch & Feldman
3. Jenkins & Kane

افزایش دهند؛ با این حال شواهدی مبنی بر اینکه شرکت‌های رو به زوال بیشتر از شرکت‌های بالغ اقدام به مدیریت هزینه‌ها کنند وجود ندارد (ژیه و همکاران، ۲۰۲۲). مشخصه شرکت‌های خانوادگی در اقتصاد جهانی اهمیت و پویایی آن‌ها است (لاپورتا^۱ و همکاران، ۱۹۹۹). شرکت‌های خانوادگی، به دلیل ساختار مالکیتی معمولشان، تصمیمات استراتژیک متفاوتی برای مدیریت سود مبتنی بر ارقام تعهدی می‌گیرند (آچلایتنر^۲ و همکاران، ۲۰۱۴؛ علی^۳ و همکاران، ۲۰۰۷؛ سالواتو و مورز^۴، ۲۰۱۰؛ وانگ^۵، ۲۰۰۶). کرایزر^۶ و همکاران (۲۰۰۶) گزارش کردند که کنترل شرکت‌های خانوادگی در مراحل اولیه چرخه عمر نسبت به مراحل پایانی قوی‌تر است. مطالعات پیشین قضاوت‌های متفاوتی درباره سطح مدیریت سود در شرکت‌های خانوادگی در قیاس با شرکت‌های غیر خانوادگی دارند (پایوا^۷ و همکاران، ۲۰۱۶). به همین دلیل، رفتار مدیریت سود واقعی شرکت‌های خانوادگی در قیاس با شرکت‌های غیر خانوادگی در مراحل مختلف چرخه عمر به‌طور تجربی ارزیابی می‌شود. برای این منظور از داده‌های شرکت‌های پذیرفته‌شده در بورس اوراق بهادار تهران که دسترسی به داده‌ها امکان‌پذیر بوده، استفاده می‌شود (یه^۸ و همکاران، ۲۰۰۱).

وانگ (۲۰۲۲)، آچلایتنر و همکاران (۲۰۱۴)، پایوا و همکاران (۲۰۱۶) و ژیه و همکاران (۲۰۲۲) ثابت می‌کنند که مالکیت خانوادگی می‌تواند عدم تقارن اطلاعات را به‌طور قابل توجهی کاهش دهد، رفتار فرصت‌طلبانه مدیران را مهار کند و هزینه‌های معامله بین تمام ذینفعان را کاهش دهد و به دلیل کاهش هزینه سرمایه و بدهی و افزایش ارزش شرکت، کارایی سرمایه‌گذاری را ارتقا دهد. همچنین مالکیت خانوادگی، ارزش دارایی‌های نقدی را اضافه می‌کند و به‌طور خلاصه می‌تواند به کاهش ریسک اطلاعات سهامداران، هزینه‌های کنترل نمایندگی و افزایش ارزش سهامداران کمک کند. در نتیجه، به‌طور گسترده به‌عنوان یک مکانیسم مؤثر در نظر گرفته می‌شود (عبدالله و اسماعیل، ۲۰۱۶). تحقیقات تحلیلی قبلی صورت گرفته در حوزه مالکیت خانوادگی و مدیریت سود، یافته‌های متفاوتی را گزارش می‌دهند. برخی

1. La Porta
2. Achleitner
3. Ali
4. Salvato & Moores
5. Wang
6. Kreiser
7. Paiva
8. Yeh

از پژوهش‌ها بیانگر وجود رابطه مثبت و معنادار بین مالکیت خانوادگی و مدیریت سود بوده و در مقابل برخی دیگر از پژوهش‌ها، بین متغیرهای مذکور رابطه منفی و معناداری را نشان می‌دهند (ژیه و همکاران، ۲۰۲۲). لذا با توجه به این نتایج متناقض، می‌توان گفت که مالکیت خانوادگی، نظارت بر هیئت‌مدیره را تسهیل می‌کند. این افزایش نظارت همچنین سودمندی مدیریت سود برای دور زدن نظارت بر هیئت‌مدیره را افزایش می‌دهد. در واقع، زمینه برای افزایش درآمد در شرکت‌های خانوادگی که احتمالاً نقصان و مقررات بیشتری دارند، وجود دارد.

علی‌رغم مطالعاتی که در بازارهای مالی توسعه‌یافته صورت گرفته، رابطه بین چرخه عمر شرکت‌ها و استراتژی‌هایی که برای مدیریت سود استفاده می‌کنند در بازارهای مالی نوظهوری نظیر بازار سرمایه ایران به خوبی مستند نشده است. هدف این پژوهش، بررسی تاثیر چرخه عمر بر مدیریت سود شرکت‌ها با تاکید بر نقش تعدیل‌کننده مالکیت خانوادگی است. سؤال اصلی این است که آیا مراحل مختلف چرخه عمر شرکت‌ها بر مدیریت سود واقعی آن‌ها تأثیرگذار است؟ نقش مالکیت خانوادگی بر این تأثیرگذاری چیست؟ این پژوهش از منظر روش‌شناسی دارای نوآوری است. در این پژوهش برای سنجش چرخه عمر از مدل دیکنسون (۲۰۱۱) استفاده شده است. از آنجا که چرخه عمر شرکت به معنی چرخه عمر محصولات شرکت است و هر شرکت سبد متنوعی از محصولات دارد که هر کدام در مراحل مختلفی (معرفی، رشد، بلوغ و یا افول) از حیات خود قرار دارند. بنابراین باید از مدلی استفاده شود که منعکس‌کننده این تنوع باشد و این مزیت مدل دیکنسون (۲۰۱۱) است. نوآوری دیگر این پژوهش، تفکیک روش‌های مدیریت سود و متعاقباً بررسی وضعیت هر یک از این روش‌ها در هر مرحله از چرخه عمر شرکت‌ها به صورت مجزا است. با تمرکز بر ارتباط بین مالکیت خانوادگی و مدیریت سود، متوجه می‌شویم در ادبیات و پیشینه پژوهش، کمبود شواهد تجربی وجود دارد، در حالی که تحقیقات تحلیلی قبلی، یافته‌های متفاوتی را گزارش می‌دهند. برخی از پژوهش‌ها (رویگودهری، ۲۰۰۶؛ ورس، ۲۰۱۶؛ کاسکی و لاکس، ۲۰۱۷) بیانگر وجود رابطه مثبت و معنادار بین مالکیت خانوادگی و مدیریت سود بوده و در مقابل برخی دیگر از پژوهش‌ها (وانگ، ۲۰۰۶؛ آبرناتی و همکاران، ۲۰۱۴؛ کوتاری و همکاران، ۲۰۱۶)، بین متغیرهای مذکور رابطه منفی و معناداری را نشان می‌دهند. لذا با توجه به این نتایج متناقض، اهمیت این پژوهش روشن می‌شود. در بخش دوم به بررسی مبانی نظری و پیشینه پژوهش پرداخته شده است. بخش سوم و چهارم نیز به ترتیب

روش‌شناسی و یافته‌های تجربی را در بر می‌گیرد. در بخش پایانی نیز به بحث و بررسی نتایج به دست آمده پرداخته شده است.

مبانی نظری و مرور ادبیات پژوهش

مفهوم مدیریت سود واقعی به تصمیمات فعالیت‌های عملیاتی، ساختار معاملات واقعی، زمان فروش دارایی‌ها و سایر فعالیت‌هایی که به عملیات شرکت مربوط می‌شود، بستگی دارد (اسکینر و دیچو،^۱ ۲۰۰۰). ژو^۲ و همکاران (۲۰۰۷) معتقدند مدیریت سود واقعی شامل تلاش‌های مدیریت برای تغییر سود گزارش شده از طریق تعدیل زمان و مقیاس فعالیت‌های تجاری اساسی است. چوئن^۳ و همکاران (۲۰۱۵) مدیریت سود واقعی را اقداماتی می‌نامند که مدیران برای تغییر فعالیت‌های واقعی شرکت انجام می‌دهند تا به اهداف مورد نظر گزارش‌های مالی دست یابند. مفهوم مدیریت سود واقعی را می‌توان به عنوان مجموعه‌ای از اقدامات انجام شده توسط مدیران به منظور تأثیرگذاری بر سود اعلام شده از طریق ساختار دادن به معاملات و دستکاری زمان بندی یا معاملات مالی برای رسیدن به سطح بهینه خلاصه کرد (المادحون و قدم^۴، ۲۰۲۱).

تحقیقات مرتبط چرخه عمر یک شرکت را به دوره‌هایی تقسیم می‌کند که با ویژگی‌های خاص شرکت مانند درجه عدم اطمینان، دارایی‌های موجود و فرصت‌های سرمایه‌گذاری متمایز می‌شوند (آهارونی^۵ و همکاران، ۲۰۰۶). ثبت و ضبط چرخه عمر در سطح شرکت (و نه در سطح محصول یا صنعت) یک کار دشوار است؛ زیرا شرکت دارای محصولات متنوعی است که چرخه عمر آن‌ها در عین همپوشانی، متمایز است (دیکینسون^۶، ۲۰۱۱). در نتیجه، این موضوع (تنوع محصولات) بر تعداد مراحل پیشنهادی در مدل‌های چرخه زندگی تأثیر می‌گذارد. اگرچه مطالعات تعداد متفاوتی از مراحل را از سه تا ده نشان می‌دهند، همه شرکت‌ها از طریق یک سری مراحل تکامل می‌یابند. آدیزز^۷ (۱۹۷۹) اولین مطالعه‌ای است که ده مرحله چرخه زندگی را پیشنهاد می‌کند که حداکثر در بین سایر مطالعات است. دیکینسون (۲۰۱۱) و گورت و کلپر^۸

1. Skinner and Dechow
2. Xu
3. Choen
4. Elmadhoun and Gaddam
5. Aharony
6. Dickinson
7. Adizes
8. Gort and Klepper

(۱۹۸۲) پنج مرحله چرخه عمر را شامل مرحله معرفی، رشد، بلوغ، رکود و افول تعریف می‌کنند. بلک^۱ (۱۹۹۸ الف، ۱۹۹۸ ب) با حذف مرحله رکود، چهار مرحله را پیشنهاد می‌کند. آهارونی و همکاران، (۲۰۰۶) و یونپای و چن^۲، (۲۰۰۶) مطالعاتی هستند که سه مرحله رشد، بلوغ و زوال را پیشنهاد می‌کنند. به طور کلی روش‌های مختلفی برای تعیین مراحل چرخه عمر شرکت‌ها وجود دارد که از جمله آن می‌توان به روش آنتونی و رامش (۱۹۹۲)، روش آهارونی و همکاران (۲۰۰۶) و روش دیکینسون (۲۰۱۱) اشاره کرد. در این مطالعه از مدل دیکینسون و همکاران (۲۰۱۱) مشتمل بر مرحله شروع، رشد، بلوغ و افول استفاده می‌شود.

در شرکت‌های خانوادگی عموماً بخش زیادی از سهام در اختیار یک یا چند سهامدار عمده حقیقی از اعضای یک خانواده است و اعضای خانواده در پست‌های مدیریتی و عملیاتی مشغول کار هستند. طبق پژوهش‌های انجام‌شده، مشخص شده اگر میزان سهم مدیران از حدی بیشتر باشد، می‌تواند این انگیزه را در آن‌ها ایجاد کند تا وضعیت مالی و عملکرد مطلوب‌تری را ارائه دهند، همچنین سهامداران عمده نیز می‌توانند از طریق کنترل رفتار مدیران بر روی تصمیمات و فعالیت‌های شرکت تأثیرگذار باشند (بجستان زاده و مرادی، ۱۳۹۹). تئوری نمایندگی ادعا می‌کند که جدایی مالکیت و مدیریت در شرکت‌های دولتی ممکن است باعث شود مدیران به جای منافع سهامداران، منافع خود را انجام دهند (جنسن و مک‌لینگ^۳، ۱۹۷۶). به گفته جنسن و مک‌لینگ^۴ (۱۹۷۶)، شلیفر و ویشنی^۴ (۱۹۸۶) و اندرسون و ریب (۲۰۰۳)، زمانی که خانواده سهامدار شوند، انگیزه لازم برای به حداقل رساندن مشکلات نمایندگی و نظارت بر تصمیمات مدیریتی مربوط به اثربخشی پروژه‌های شرکت ندارند. به گفته بروتون و همکاران (۲۰۰۳)، این کار برای حفظ ارزش بلندمدت شرکت و تشویق مدیریت به تخصیص منابعی که می‌تواند ارزش شرکت را بهینه کند، انجام می‌شود. مالکیت خانوادگی می‌تواند مانعی باشد و به دلیل اثر خویشاوندی، تأثیر منفی بر شرکت بگذارد. ویلانگا و آمیت (۲۰۱۰) این تأثیر منفی را به‌عنوان مزایای خصوصی کنترل طبقه‌بندی می‌کنند. بر اساس این تأثیر، شرکت‌هایی که توسط خانواده کنترل می‌شوند ممکن است ترجیح دهند اعضای خانواده را که نسبتاً شایستگی کمتری دارند به کار گیرند. ارزش شرکت زمانی کاهش می‌یابد که یک کارمند از اعضای خانواده که

1. Black

2. Yonpae & Chen

3. Jensen and Meckling

4. Shleifer and Vishny

واجد شرایط نیست در موقعیت تیم مدیریت شرکت قرار گیرد. خویشاوندی همچنین ممکن است اثربخشی در نظارت توسط خانواده بر مدیرعامل را کاهش دهد. این امر ناشی از رابطه بین فرزندان و والدین است که به‌طور بالقوه به یک سوگیری در ارزیابی عملکرد نماینده تبدیل می‌شود؛ زیرا مدیرعامل، فرزند خودشان است (لوباتکین و همکاران، ۲۰۰۵). برخی مطالعات قبلی (آچلایتنر و همکاران، ۲۰۱۴؛ پایوا و همکاران، ۲۰۱۶؛ وانگ، ۲۰۰۶) دو ویژگی تعیین‌کننده میزان مدیریت سود در شرکت‌های خانوادگی یعنی مالکیت و حاکمیت متمرکز مالکان خانواده و فرصت سنگربندی مدیریت (ثبات و ریشه دوانی) را مستند کرده‌اند. مطالعات انجام شده در شرکت‌های ایالات متحده و اروپای غربی نشان می‌دهد که مدیریت سود در شرکت‌های خانوادگی نسبت به شرکت‌های غیر خانوادگی کمتر است (پایوا و همکاران، ۲۰۱۶). این مطالعات استدلال می‌کنند که شدت مشکلات نمایندگی نوع I در شرکت‌های خانوادگی نسبت به شرکت‌های غیر خانوادگی کمتر است. باین‌حال، نتایج حاصله از مطالعات انجام شده در خارج از ایالات متحده و اروپای غربی خلاف آن را مستند کرده‌اند؛ به‌طوری‌که مشکلات نمایندگی نوع II در این کشورها احتمالاً نقش بیشتری در اقدامات گزارشگری دارند. چون مشکل نمایندگی نوع II در شرکت‌های خانوادگی در مقایسه با شرکت‌های غیر خانوادگی شدیدتر است، مدیریت سود نیز در این شرکت‌ها بیشتر است (ژییه و همکاران، ۲۰۲۲). آوابروث و پاضی (۲۰۲۳) نشان می‌دهند حفظ کنترل کسب و کار یکی از عوامل اجتماعی-عاطفی برای تجارت خانوادگی در بین شرکت‌های هندی است. بر اساس مطالعات ایشان، مشاغل خانوادگی هندی مملو از بدهی، برای صیانت از ثروت اجتماعی-عاطفی خود (کنترل تجارت) به فعالیت‌های مرتبط با مدیریت سود روی می‌آورند. ژیه و همکاران (۲۰۲۲) در پژوهشی به بررسی تاثیر مالکیت خانوادگی بر رابطه بین جایگاه شرکت در چرخه عمر و مدیریت سود واقعی پرداختند. آنها بر اساس اطلاعات حاصل از تحلیل داده‌ها استدلال می‌کنند شرکت‌های خانوادگی در مراحل معرفی و افول در مقایسه با شرکت‌های خانوادگی بالغ از مدیریت سود بیشتری استفاده می‌کنند. خوونگ و همکاران (۲۰۲۲) نشان دادند رفتار مدیریت سود تعهدی بین فازهای جایگاه شرکت در چرخه عمر متفاوت است. نتایج یک الگوی U شکل را نشان داد که اقلام تعهدی اختیاری در مراحل اولیه، کاهش قابل توجه‌تر و در مراحل باقی مانده کمتر بود. یافته‌های مربوط به ارتباط بین جایگاه شرکت در چرخه عمر و مدیریت سود واقعی بسته به تکنیک مدیریت سود واقعی مورد استفاده متفاوت است. نتایج از دخالت مالکیت خانوادگی

به‌عنوان تعدیل‌کننده در هر دو رابطه جایگاه شرکت در چرخه عمر و مدیریت سود واقعی و جایگاه شرکت در چرخه عمر و مدیریت سود پشتیبانی می‌کند.

در داخل ایران نیز مطالعاتی صورت گرفته است. لاحقی و زوار رضایی (۱۳۹۴) نشان دادند رابطه مثبت معنی داری بین چرخه عمر و مدیریت سود وجود دارد. به این معنی که رابطه مستقیم موجود بین مدیریت سود در شرکت‌های در مرحله رشد (۰/۲۵۴) نسبت به شرکت‌های در مرحله بلوغ (۰/۳۰۸) ضعیف‌تر می‌باشد. همچنین رابطه مستقیم موجود بین مدیریت سود در شرکت‌های در مرحله افول (۰/۳۳۸) نسبت به شرکت‌های در مرحله بلوغ و (۰/۳۰۸) قوی‌تر می‌باشد. اثنی عشری و نادری نورعینی (۱۳۹۶) نشان دادند شرکت‌ها در مراحل ظهور و افول بیشتر الگوی مدیریت سود از طریق اقلام تعهدی را بکار می‌گیرند؛ در حالیکه در مراحل رشد و بلوغ، فعالیت‌های واقعی نقشی غالب در مدیریت سود بر عهده دارند؛ بعلاوه، هر چه دورنمای رشد شرکت‌های واقع در مراحل رشد و بلوغ افزایش یابد، سهم اقلام تعهدی در مدیریت سود افزایش می‌یابد. کاظمی و همکاران (۱۳۹۶) در پژوهش خود نشان دادند که اولاً مدیریت سود واقعی در مرحله رشد نسبت به مرحله بلوغ کمتر است، ثانیاً مدیریت سود واقعی در مرحله بلوغ نسبت به مرحله افول کمتر است و ثالثاً در مرحله افول، احتمال مدیریت سود واقعی افزایش می‌یابد. مهربان پور و همکاران (۱۳۹۹) مدیریت شرکت در مرحله بلوغ، از طریق هزینه تولید غیرعادی دست به مدیریت سود می‌زند. همچنین شرکت‌های در حال افول در سال‌های پایانی عمر شرکت از طریق جریان‌های نقدی عملیاتی غیرعادی، دست به مدیریت سود می‌زنند و این موضوع، به این معنی است که هر چه شرکت به سال‌های پایانی عمر خود نزدیک‌تر می‌شود، از جریانات نقدی عملیاتی بیشتر از سایر موارد مدیریت سود واقعی استفاده می‌کند. ابراهیمی و همکاران (۱۴۰۰) نشان دادند مدیریت سود در شرکت‌های بورسی ایران معضلی چند بعدی است؛ چرا که متغیرهای مرتبط با شاخص سودآوری، نقدینگی و بدهی بر این نوع مدیریت اثرگذارند. چند بعدی بودن عوامل موثر بر این فرآیند الزام هماهنگی میان سیاست‌گذاران بازارهای مالی و سرمایه را خواهد طلبید تا موجبات تعدیل و کاهش مدیریت سود در بورس اوراق بهادار را کاهش دهند. با توجه به مبانی نظری و مرور ادبیات پژوهش، فرضیه اصلی تحقیق به قرار زیر تدوین می‌شود: مالکیت خانوادگی، ارتباط بین چرخه عمر شرکت‌های پذیرفته‌شده در بورس اوراق بهادار تهران و مدیریت سود واقعی را تعدیل می‌کند. با تکیه بر مبانی نظری و مرور ادبیات پژوهش، فرضیه اصلی به شرح زیر تدوین شده است: مالکیت خانوادگی، ارتباط

بین چرخه عمر شرکت‌های پذیرفته‌شده در بورس اوراق بهادار تهران و مدیریت سود واقعی را تعدیل می‌کند.

این فرضیه خود در قالب چهار فرضیه فرعی زیر قابل بررسی است:

- مالکیت خانوادگی ارتباط بین جایگاه شرکت در چرخه عمر و مدیریت سود واقعی از طریق مدیریت فروش در شرکت‌های پذیرفته‌شده در بورس اوراق بهادار تهران را تعدیل می‌کند.
- مالکیت خانوادگی ارتباط بین جایگاه شرکت در چرخه عمر و مدیریت سود واقعی از طریق مدیریت هزینه‌های تولید در شرکت‌های پذیرفته‌شده در بورس اوراق بهادار تهران را تعدیل می‌کند.
- مالکیت خانوادگی ارتباط بین جایگاه شرکت در چرخه عمر و مدیریت سود واقعی از طریق مدیریت هزینه‌های اختیاری در شرکت‌های پذیرفته‌شده در بورس اوراق بهادار تهران را تعدیل می‌کند.
- مالکیت خانوادگی ارتباط بین جایگاه شرکت در چرخه عمر و مدیریت سود واقعی از طریق مدیریت سرمایه‌گذاری در شرکت‌های پذیرفته‌شده در بورس اوراق بهادار تهران را تعدیل می‌کند.

روش‌شناسی پژوهش

یکی از بهترین روش‌های تهیه طرح (روش‌شناسی) پژوهش، استفاده از الگوی پیاز تحقیق ملنیکوواس^۱ (۲۰۱۸) است. بر اساس این تئوری، محقق در بدو امر باید فلسفه پژوهش، هدف پژوهش، ماهیت، شیوه استدلال، قلمرو زمانی و مکانی، نحوه گردآوری و تجزیه و تحلیل داده‌ها و ... را تعیین کند. با تاسی از این الگو، فلسفه حاکم بر پژوهش، فلسفه کارکردگرایی (فانکشنالیزم) است؛ زیرا هدف محقق در نهایت کاربست نتایج در بازار سرمایه ایران است. همچنین، این پژوهش از لحاظ هدف، کاربردی و از نظر ماهیت یک پژوهش علی-معلولی می‌باشد. به دلیل اینکه این پژوهش از اطلاعات گذشته استفاده می‌کند، از نوع پژوهش‌های پسارویدادی است که منبع آن اطلاعاتی است که در صورت‌های مالی شرکت‌های پذیرفته‌شده در بورس اوراق بهادار تهران درج شده است. قلمرو زمانی تحقیق شامل ۸ سال متوالی از سال

1. Melnikovas

۱۳۹۳ تا ۱۴۰۰ می‌باشد. جامعه آماری این پژوهش متشکل از شرکت‌های پذیرفته شده در بورس اوراق بهادار تهران طی سال‌های ۱۳۹۳ لغایت ۱۴۰۰ است. نمونه آماری با اعمال فیلترهای زیر بر روی نمونه انتخاب شده است:

- طی سال‌های ۱۳۹۳ تا ۱۴۰۰ فعال باشد.
- بانک‌ها و شرکت‌های سرمایه‌گذاری که به واسطه فعالیت خاص کنار گذاشته شدند.
- سال مالی آنها به پایان اسفند ختم شود.
- بین سال‌های ۱۳۹۳ تا ۱۴۰۰ تغییر سال مالی نداشته باشند.
- اطلاعات مورد نیاز آنها در دسترس باشد.

با اعمال محدودیت‌های فوق، نمونه آماری نهایی متشکل از ۱۴۱ شرکت فعال در بورس اوراق بهادار تهران به دست آمده و داده‌های مرتبط با متغیرهای پژوهش گردآوری شده است. به پیروی از الگوی اقتصادسنجی ارائه شده توسط ژیه و همکاران (۲۰۲۲)، مدل رگرسیونی مورد استفاده در این پژوهش برای بررسی و آزمون فرضیه اصلی و فرضیه‌های فرعی به قرار رابطه ۱ است:

(۱)

$$EMGT_{it} = \beta_0 + \beta_1 Life\ Cycle\ Dummy_{it}^I + \beta_2 Life\ Cycle\ Dummy_{it}^G + \beta_3 Life\ Cycle\ Dummy_{it}^M + \beta_4 Life\ Cycle\ Dummy_{it}^D + \beta_5 DA_{it} + \beta_6 BIGN_{it} + \beta_7 TENURE_{it} + \beta_8 LEV_{it-1} + \beta_9 LMVE_{it-1} + \beta_{10} MTB_{it-1} + \beta_{11} \Delta E_{it-1} + \beta_{12} ROA_{it-1} + \beta_{13} IND_{it} + \varepsilon_{it}$$

در این مدل i نماد شرکت، t نماد سال است. نحوه سنجش متغیرهای مدل در بخش بعد ارائه شده است. در این مدل متغیر وابسته مدیریت سود^۱ است که در فرضیه اصلی به صورت متغیر مدیریت سود واقعی^۲ از جمع چهار متغیر مدیریت سود از طریق مدیریت فروش^۳، مدیریت هزینه‌های تولید^۴، مدیریت هزینه‌های اختیاری^۵ و مدیریت سرمایه‌گذاری^۶ به دست می‌آید. متعاقباً در مدل آزمون فرضیه‌های فرعی، این متغیر می‌تواند مدیریت سود از طریق فروش، مدیریت هزینه‌های تولید، مدیریت هزینه‌های اختیاری و یا مدیریت سرمایه‌گذاری باشد.

1 . EMGT

2 . Aggregate

3 . $DEP\_Std - CFO_{it}$ 4 . $DEP\_Std - PROD_{it}$ 5 . $DEP\_Std - DISX_{it}$ 6 . $DEP\_Std - GainA_{it}$

بر اساس مبانی نظری پژوهش، مدیریت سود واقعی عملیاتی شامل مدیریت فروش از طریق افزایش تخفیف‌ها یا شرایط اعتباری برای تسریع فروش یا ایجاد فروش اضافی اما ناپایدار، مدیریت هزینه تولید از طریق تولید بیش‌ازحد با هدف کاهش هزینه کالاهای فروخته شده و مدیریت هزینه‌ها از طریق کاهش مخارج اختیاری می‌باشد (ژیه و همکاران، ۲۰۲۲). مدیران شرکت‌های مشکوک طبق نظریه چرخه عمر در انتخاب مکانیسم‌های مختلف مدیریت سود، هزینه‌های مورد انتظار و محدودیت‌های روش‌های مدیریت سود را با هم مقایسه کنند (زانگ، ۲۰۱۲). برخی خصیصه‌های شرکت‌های بالغ عبارت‌اند از کارایی حداکثری، رشد پایدار فروش، حاشیه سود بالا، توجه بیشتر از سوی تحلیلگران و علاقه بیشتر سرمایه‌گذاران، تأمین مالی بیشتر از بدهی و سهام عمومی، ریسک‌گریزی بیشتر، هزینه سرمایه کمتر، و ساختارهای سازمانی بروکراتیک (دی‌آنجلو^۱ و همکاران، ۲۰۰۶؛ حبیب و حسن^۲، ۲۰۱۷؛ حسن و همکاران، ۲۰۱۵). شرکت‌ها در مرحله بلوغ بسیار رقابتی‌اند و برندهای خاص خود را دارند. شرکت‌ها طی مرحله بلوغ نیاز به سرمایه‌گذاری بیشتری در تحقیق و توسعه برای تسریع نوآوری فنی دارند (توشمن و نادلر^۳، ۱۹۸۶). برخی خصیصه‌های مرحله معرفی در مقایسه با مرحله بلوغ عبارتند از ساختار ساده و غیررسمی، عدم تقارن اطلاعاتی قابل توجه، مخارج سرمایه‌ای بالا، عدم اطمینان در جریان‌ات درآمد و بها، هزینه سرمایه بالا، فرصت طلبی زیاد مدیران، مالکیت متمرکز، تأمین مالی بیشتر از طریق بدهی و سرمایه‌گذاری شخصی و نوآوری محصول (هانسن و همکاران، ۲۰۱۸؛ حسن و همکاران، ۲۰۱۵؛ میلر و فریسن^۴، ۱۹۸۴).

مدیریت، استراتژی‌هایی را برای کسب مزیت رقابتی، سهم از بازار (راماسوامی و همکاران، ۲۰۰۷) و نوآوری (آدرتش و فلدمن، ۱۹۹۶) ارائه می‌کند. استراتژی تأکید بر سهم بازار و رشد فروش از طریق افزایش اعتبار و تخفیف، حتی به بهای بازده عملیاتی کوتاه مدت، نه تنها می‌تواند در بلندمدت منجر به کسب مزیت در هزینه و بازاریابی شود، بلکه باعث افزایش سود کوتاه مدت نیز می‌شود (آنتونی و رامش، ۱۹۹۲؛ جنکینز و کین، ۲۰۰۴). بعلاوه، گانی (۲۰۱۰) دریافت که وقتی مدیران از مدیریت سود واقعی برای برآورده کردن اهداف و معیارهای سود استفاده

1. DeAngelo
2. Habib & Hasan
3. Tushman & Nadler
4. Miller & Friesen

می‌کنند، ارتباط مثبتی بین مدیریت سود واقعی و عملکرد عملیاتی آینده بوجود می‌آید. گانی استدلال می‌کند که این رابطه با نقش سیگنال دهی مدیریت سود واقعی برای منفعت شرکت از افزایش شهرت و اعتبار سود همخوانی دارد. باین حال، شرکت‌ها در مرحله معرفی نسبت به کاهش سرمایه‌گذاری و مخارج اختیاری در اموری نظیر تبلیغات و تحقیق و توسعه بی‌میل‌اند؛ زیرا این کارها را در تضاد با استراتژی تأکید بر سهم بازار و نوآوری می‌دانند (آنتونی و رامش، ۱۹۹۲). ممکن است شرکت‌ها در مرحله معرفی توانایی مالی برای تولید در مقیاس بالا به‌منظور کاهش بهای تمام شده کالاهای فروش رفته را نداشته باشند (ژیو و همکاران، ۲۰۲۲). با عنایت به توضیحات فوق، در این پژوهش برای محاسبه متغیر وابسته یعنی مدیریت سود واقعی ابتدا چهار معادله به شرح روابط ۲، ۳، ۴ و ۵ برآورد شده است. سپس پسماند هر معادله استخراج و مجموع پسماند چهار معادله نشان دهنده میزان مدیریت سود واقعی است. معادلات به قرار زیر است:

(۲)

$$\frac{CFO_{it}}{TA_{it-1}} = \beta_0 + \beta_1 \left(\frac{1}{TA_{it-1}} \right) + \beta_2 MV_{it} + \beta_3 Q_{it} + \beta_4 \left(\frac{S_{it}}{TA_{it-1}} \right) + \beta_5 \left(\frac{\Delta S_{it}}{TA_{it-1}} \right) + \varepsilon_{it}$$

(۳)

$$\frac{DISX_{it}}{TA_{it-1}} = \beta_0 + \beta_1 \left(\frac{1}{TA_{it-1}} \right) + \beta_2 MV_{it} + \beta_3 Q_{it} + \beta_4 \left(\frac{INT_{it}}{TA_{it-1}} \right) + \beta_5 \left(\frac{\Delta S_{it}}{TA_{it-1}} \right) + \varepsilon_{it}$$

(۴)

$$\frac{PROD_{it}}{TA_{it-1}} = \beta_0 + \beta_1 \left(\frac{1}{TA_{it-1}} \right) + \beta_2 MV_{it} + \beta_3 Q_{it} + \beta_4 \left(\frac{S_{it}}{TA_{it-1}} \right) + \beta_5 \left(\frac{\Delta S_{it-1}}{TA_{it-1}} \right) + \varepsilon_{it}$$

(۵)

$$\frac{GAINA_{it}}{TA_{it-1}} = \beta_0 + \beta_1 \left(\frac{1}{TA_{it-1}} \right) + \beta_2 MV_{it} + \beta_3 Q_{it} + \beta_4 \left(\frac{INT_{it}}{TA_{it-1}} \right) + \beta_5 \left(\frac{ASALES_{it}}{TA_{it-1}} \right) + \beta_6 \left(\frac{ISALES_{it}}{TA_{it-1}} \right) + \varepsilon_{it}$$

متغیرهای استفاده شده در این مدل‌ها به قرار زیر است:

جریان نقد عملیاتی^۱، ارزش دفتری کل دارایی‌ها^۲، ارزش بازار شرکت (لگاریتم طبیعی حاصل ضرب قیمت در آخرین روز معاملاتی سال مالی در تعداد سهام شرکت^۳، کیوتوبین (مجموع ارزش بازار و بدهی تقسیم بر ارزش دفتری کل دارایی‌ها^۴، فروش خالص^۵، تغییرات فروش خالص (تفاوت بین فروش خالص سال جاری نسبت به سال قبل^۶، مخارج اختیاری^۷ (هزینه‌های فروش و عمومی و اداری، هزینه تحقیق و توسعه و هزینه تبلیغات)، درآمد نقدی^۸ (درآمد بعد از مالیات بعلاوه هزینه استهلاک)، درآمد ناشی از فروش دارایی ثابت بعلاوه فروش سرمایه گذاری بلند مدت^۹)، فروش دارایی ثابت^{۱۰}، فروش سرمایه گذاری بلند مدت^{۱۱}، بهای تولید (مجموع بهای تمام شده کالای فروش رفته و تغییرات موجودی کالا)^{۱۲}.

متغیر مستقل این پژوهش، چرخه عمر شرکت^{۱۳} است. متغیرهای ساختگی (موهومی) چرخه عمر شرکت‌ها نیز به ترتیب نشان‌دهنده مراحل معرفی (I)، رشد (G)، بلوغ (M) و افول (D) می‌باشند. برای محاسبه چرخه عمر شرکت از مدل دیکسون (۲۰۱۱) استفاده می‌شود. طبق این مدل، استدلال بر این است که جریان‌های نقد، تفاوت در سوددهی، رشد و ریسک شرکت را نشان می‌دهد و از این رو میتوان از جریان‌های نقد مربوط به فعالیت‌های عملیاتی^{۱۴}، سرمایه گذاری^{۱۵} و تامین مالی^{۱۶} برای تعیین مراحل چرخه عمر شرکت شامل «شروع»، «رشد»، «بلوغ»، «افول» استفاده کرد:

۱- اگر $CFO < 0$ ، $CFI < 0$ و $CFF > 0$ باشد، نشانگر مرحله شروع است.

۲- اگر $CFO > 0$ ، $CFI < 0$ و $CFF > 0$ باشد، نشانگر مرحله رشد است.

1. CFO_{it}
2. TA_{it}
3. MV_{it}
4. Q_{it}
5. S_{it}
6. ΔS_{it}
7. $DISX_{it}$
8. INT_{it}
9. $GAINA_{it}$
10. $ASALES_{it}$
11. $ISALES_{it}$
12. $PROD_{it}$
13. $Life\ Cycle\ Dummy_{it}$
14. CFO
15. CFI
16. CFF

پژوهشگاه علوم انسانی و مطالعات فرهنگی
پرتال جامع علوم انسانی

- ۳- اگر $CFO > 0$ ، $CFI < 0$ و $CFF < 0$ باشد، نشانگر مرحله بلوغ است.
- ۴- اگر $CFO < 0$ ، $CFI > 0$ و $CFF \leq 0$ باشد، نشانگر مرحله افول است.
- متغیرهای کنترلی مورد استفاده در این پژوهش به شرح زیر است:
- اندازه حسابرس^۱: اگر حسابرس شرکت سازمان حسابرسی باشد این متغیر یک در غیر این صورت صفر است.
  - تصدی‌گری حسابرس^۲: تعداد سال‌های سپری شده که حسابرس، حسابرسی شرکت را به عهده داشته باشد.
  - اهرم مالی^۳: نسبت بدهی کل تقسیم بر ارزش دفتری دارایی‌ها
  - نوسانات بازده سهام^۴: لگاریتم طبیعی ارزش بازار شرکت
  - ارزش بازار به دفتری^۵: نسبت ارزش بازار شرکت تقسیم بر ارزش دفتری حقوق صاحبان سهام شرکت
  - تغییرات درآمد^۶: تغییرات درآمد تقسیم بر ارزش دفتری دارایی‌ها سال قبل
  - بازده دارایی‌ها^۷: نسبت سود خالص تقسیم بر ارزش دفتری دارایی‌ها
  - استقلال هیئت مدیره^۸: نسبت اعضا غیر موظف تقسیم بر کل اعضا هیئت مدیره
  - مدیریت سود تعهدی^۹: مدل استفاده شده برای محاسبه مقدار مدیریت سود بر اساس اقلام تعهدی مدل استفاده شده توسط کازنیک (۱۹۹۹) است که به عبارت رابطه ۶ می‌باشد:

(۶)

$$\frac{TAC_{it}}{TA_{it-1}} = \alpha_0 \left(\frac{1}{TA_{it-1}} \right) + \alpha_1 \frac{(\Delta REV_{it} - \Delta REC_{it})}{TA_{it-1}} + \alpha_2 \left(\frac{PPE_{it}}{TA_{it-1}} \right) + \alpha_3 \left(\frac{\Delta CFO_{it}}{TA_{it-1}} \right) + \varepsilon_{it}$$

TAC_{it} : جمع اقلام تعهدی (سود عملیاتی منهای جریان‌های نقدی عملیاتی) در سال t برای شرکت تحت مطالعه i

1. $BIGN_{it}$
2. $TENURE_{it}$
3. LEV_{it}
4. $LMVE_{it}$
5. MTB_{it}
6. ΔE_{it}
7. ROA_{it}
8. IND_{it}
9. DA_{it}

TA_{it-1} : جمع دارایی‌های در سال $t-1$ برای شرکت تحت مطالعه i

ΔREV_{it} : تغییرات درآمد طی سال $t-1$ تا t برای شرکت تحت مطالعه i

ΔREC_{it} : تغییرات حساب‌ها و اسناد دریافتی طی سالهای $t-1$ تا t برای شرکت‌های تحت مطالعه i

PPE_{it} : مبلغ ناخالص اموال، ماشین‌آلات و تجهیزات در سال t برای شرکت‌های تحت مطالعه i

ΔCFO_{it} : تغییرات جریان نقد عملیاتی

ε_{it} : مجموع خطای رگرسیون، فرض بر این است که به صورت مقطعی نا همبسته و دارای

توزیع نرمال با میانگین صفر هستند.

در این پژوهش به پیروی از مهرآدین و همکاران (۱۳۹۲) از دو شرط زیر برای تعریف شرکت‌های خانوادگی در ایران استفاده شده است: نخست اینکه سهامدار حقیقی مالک حداقل ۲۰٪ از سهام عادی شرکت باشد؛ دوم اینکه یکی از اعضای هیئت‌مدیره، خود، به تنهایی مالک حداقل پنج درصد سهام عادی و یا مجموع سهام عضو حقیقی هیئت‌مدیره و اعضای خانواده و فامیل وی، حداقل پنج درصد از مجموع سهام عادی شرکت باشد. شرکت‌های غیرخانوادگی نیز شرکت‌هایی هستند که هیچ‌یک از شرایط ذکر شده را نداشته باشند. در این پژوهش برای سنجش اثر تعدیل‌کننده مالکیت خانوادگی، از روش‌های مرسوم رگرسیونی که در آن متغیر تعدیلگر در متغیر مستقل ضرب می‌شود، استفاده نشده است. در واقع، برای سنجش نقش تعدیلگر مالکیت خانوادگی، نمونه پژوهش به دو بخش دارای و فاقد مالکیت خانوادگی تقسیم شده و مدل روبرو به تفکیک برای هر دو گروه ران شده است. در نهایت ضرایب به دست آمده در دو مدل برازش شده به صورت متناظر با یکدیگر مقایسه شده (آزمون زوجی) و در خصوص نقش تعدیل‌کننده مالکیت خانوادگی بحث می‌گردد. بنابر توضیحات فوق، از آنجا که مالکیت خانوادگی در مدل استفاده نشده، نیاز به ارائه نیست. مالکیت خانوادگی صرفاً نمونه را به دو بخش تقسیم می‌کند و در مدل رگرسیونی وارد نمی‌شود.

ابتدا مدل‌های رگرسیونی فوق برای شرکت‌های فاقد و دارای مالکیت خانوادگی به صورت مجزا برازش می‌شود. ضرایب به دست آمده برای متغیرهای چرخه عمر در دو نمونه با یکدیگر مقایسه می‌شود. برای مقایسه ضرایب تأثیر به دست آمده متناظر هر یک از مراحل چرخه عمر در دو مدل برازش شده، از آزمون مقایسه میانگین دو نمونه^۱ در نرم‌افزار SPSS استفاده می‌شود.

1. Two sample t-test

فرض صفر در این آزمون برابری ضرایب تأثیر (عدم وجود تفاوت معنی‌دار بین ضرایب تأثیر) و فرض جانشین، وجود تفاوت معنی‌دار بین ضرایب تأثیر به دست آمده برای متغیرهای چرخه عمر است. در صورتی که فرضیه جانشین تأیید شود (بین ضرایب تأثیر متغیرهای چرخه عمر تفاوت معنی‌داری وجود دارد)، فرضیه‌های فرعی منبعث از فرضیه اصلی پژوهش نیز تأیید می‌شود؛ به این معنی که مالکیت خانوادگی ارتباط بین چرخه عمر شرکت‌ها و مدیریت سود واقعی از طریق مدیریت فروش، مدیریت هزینه‌های تولید، مدیریت هزینه‌های اختیاری و مدیریت سرمایه‌گذاری را تعدیل می‌نماید. در این پژوهش برای جمع‌آوری داده‌ها و اطلاعات مورد نیاز، ابتدا از روش کتابخانه‌ای و مطالعات اسنادی استفاده شده که بر این اساس، مبانی نظری و ادبیات پژوهش از کتب و مجلات تخصصی فارسی و لاتین گردآوری گردید. سپس داده‌های لازم برای آزمون فرضیه‌های تحقیق از طریق مراجعه به صورت‌های مالی و یادداشت‌های توضیحی شرکت‌های منتخب، گزارشات هیئت مدیره، لوح‌های فشرده، آرشیو تصویری و آماری سازمان بورس اوراق بهادار تهران، پایگاه اینترنتی بورس اوراق بهادار و سایت کدال استخراج شد. تجزیه و تحلیل نهایی داده‌ها با کمک نرم افزار آماری ایویوز صورت گرفته است.

یافته‌های تجربی

پس از گردآوری و تجزیه و تحلیل داده‌ها، در این بخش به ارائه نتایج حاصل از تحلیل داده‌ها پرداخته شده است. جدول (۱) آمار توصیفی متغیرهای مرتبط با مدیریت سود را نشان می‌دهد. اصلی‌ترین شاخص در بررسی آمار توصیفی، میانگین است که نشان‌دهنده مرکز ثقل توزیع می‌باشد. همانطور که در جدول (۱) ملاحظه می‌شود، با توجه به اینکه متغیرهای مدیریت سود از اجزای اخلاص مدل‌های رگرسیونی مختلفی به دست آمده‌اند، طبیعتاً میانگین آنها صفر خواهد بود. نزدیک‌بون میانگین به میانه برای شاخص‌های مدیریت سود حکایت از این دارد که غالب مشاهدات متغیرها، حول میانگین و میانه توزیع شده‌اند. یکی از شاخص‌های اساسی در محاسبه میزان پراکندگی داده‌ها، انحراف معیار است. انحراف معیار به دست آمده برای متغیرهای مدیریت سود تقریباً برابر عدد یک است که دلیل این موضوع به ویژگی توزیع نرمال اجزای اخلاص مدل‌های رگرسیونی (میانگین = ۰ و انحراف معیار = ۱) مبنای محاسبه این متغیرها برمی‌گردد.

جدول ۱.۱ آمار توصیفی متغیرهای مرتبط با مدیریت سود (متغیرهای وابسته)

شاخص‌های آمار توصیفی	مدیریت سود واقعی	مدیریت سود واقعی از طریق مدیریت سرمایه‌گذاری‌ها	مدیریت سود واقعی از طریق مدیریت هزینه‌های اختیاری	مدیریت سود از طریق مدیریت هزینه‌های تولید	مدیریت سود از طریق مدیریت فروش
میانگین	۰/۰۰۰۰	۰/۰۰۰۰	۰/۰۰۰۰	۰/۰۰۰۰	۰/۰۰۰۰
میانه	۰/۰۷۰۰	-۰/۰۶۰۲	-۰/۱۱۰۸	۰/۰۲۳۱	۰/۰۰۹۱
حداکثر مشاهده	۹/۶۷۰۰	۷/۵۹۶۹	۲/۳۸۰۳	۲/۴۰۲۲	۲/۷۰۹۱
حداقل مشاهده	-۵/۲۲۰۰	۴/۷۷۹۰	۲/۲۴۹۱	-۲/۴۲۲۱	-۲/۴۵۶۳
انحراف معیار	۱/۶۷۹۳	۰/۹۳۳۵	۰/۹۲۳۵	۰/۹۳۳۹	۰/۹۹۶۵
چولگی	۰/۶۳۳۹	۲/۸۰۳۶	۰/۲۸۸۷	-۰/۰۴۲۴۲	۰/۰۷۰۱
کشیدگی	۵/۱۳۵۱	۱۷/۸۰۶۶	۲/۴۵۶۸	۲/۶۵۱۱	۳/۰۰۰۶
جارگ-برا	۲۸۹/۸۱۴۸	۱۱۷۸۱/۷۰	۲۵/۸۴۶۷	۶/۰۵۷۳	۰/۸۰۸۵
آماره احتمال	۰/۰۰۰۰	۰/۰۰۰۰	۰/۰۰۰۰	۰/۰۴۸۴	۰/۶۶۷۵
مشاهدات	۱۱۲۸	۱۱۲۸	۹۸۷	۱۱۲۸	۹۸۷

جدول (۲) آمار توصیفی متغیرهای گسسته (دو یا چند جمله‌ای) را نیز بر حسب فراوانی نشان می‌دهد. بر اساس چرخه عمر، اکثریت نمونه پژوهش در مرحله رشد (بالغ بر ۴۳٪ مشاهدات) قرار داشته‌اند. پس از آن ۲۸٪ از نمونه پژوهش در مرحله بلوغ قرار داشته‌اند و تنها ۳٪ از مشاهدات پژوهش به دوره افول مربوط می‌شوند. همچنین تقریباً ۸۴٪ شرکت‌های مورد بررسی توسط سازمان حسابرسی، حسابرسی شده‌اند که معیار مطلوبی برای حصول اطمینان از کیفیت حسابرسی می‌باشد.

جدول ۲. آمار توصیفی متغیرهای ساختگی (DUMMY)

حالت‌ها	فراوانی	درصد فراوانی
چرخه عمر شرکت‌ها		
معرفی	۹۲	۸
رشد	۴۹۱	۴۳
بلوغ	۳۱۴	۲۸
افول	۲۹	۳
مرحله ^۱ shake out	۲۰۲	۱۸
جمع کل	۱۱۲۸	۱۰۰

۱. شرکت‌هایی که در هیچ‌یک از دسته‌بندی چهارگانه معرفی، رشد، بلوغ و افول قرار نمی‌گیرند.

پس از بررسی آمار توصیفی، لازم است مدل‌های رگرسیونی ذکر شده در بخش قبلی برای شرکت‌های فاقد و دارای مالکیت خانوادگی برازش شود. برای این منظور ابتدا از پایایی و هم‌انباشتگی متغیرهای توضیحی اطمینان حاصل گردید. برای آزمون پایایی از آزمون دیکی فولر تعمیم‌یافته به روش لوین، لین و چو^۱ استفاده شده که با توجه به سطح معنی‌داری کمتر از پنج درصد متغیرهای مورد استفاده در پژوهش، نتایج به دست آمده حکایت از مانایی کل متغیرهای پژوهش داشت. در ادامه به منظور بررسی هم‌خطی بین متغیرهای توضیحی مدل، ماتریس همبستگی بین متغیرهای پژوهش برآورد شد و نتایج به دست آمده نشان داد ضرایب همبستگی بین متغیرهای توضیحی مدل‌های رگرسیونی از آستانه بحرانی (۰/۸۰٪) تجاوز نموده است. پس از تعیین روش صحیح برازش با آزمون اف لیمر و هاسمن، مدل‌های آزمون فرضیه به شیوه اثرات ثابت ترکیبی برازش گردید. سپس فروض رگرسیون کلاسیک شامل خودهمبستگی سریالی و ناهمسانی واریانس اجزای اخلال با استفاده از آماره دوربین واتسون و بروش-پاگان آزمون شد و نتایج به دست آمده در برازش مدل‌های نهایی مدنظر قرار گرفت. در نتیجه بررسی فروض کلاسیک، مدل‌های دارای خودهمبستگی اجزای اخلال با افزودن متغیر خودرگرسیون مرتبه اول و مدل‌های دارای ناهمسانی واریانس از طریق وزن‌دهی به مقاطع برآورد شدند. در نهایت، با برازش مدل‌های نهایی، آزمون فرضیه‌های پژوهش در سطح نمونه شرکت‌های فاقد مالکیت خانوادگی و شرکت‌های دارای مالکیت خانوادگی صورت گرفت.

جدول (۴) آزمون فرضیه‌های پژوهش را در نمونه شرکت‌های فاقد مالکیت خانوادگی نشان می‌دهد. در مرحله معرفی، در شرکت‌های فاقد مالکیت خانوادگی، مدیریت سود از طریق مدیریت هزینه‌های تولید دارای روند افزایشی است و مدیریت سود از طریق مدیریت سود واقعی، مدیریت فروش و مدیریت سرمایه‌گذاری‌ها کاهشی می‌باشد. در مرحله رشد، در شرکت‌های فاقد مالکیت خانوادگی، مدیریت سود واقعی دارای روند کاهشی است؛ در حالی که مدیریت سود از طریق مدیریت سرمایه‌گذاری‌ها، صرف‌نظر از نوع مالکیت، دارای روند کاهشی است. در مرحله بلوغ، در شرکت‌های فاقد مالکیت خانوادگی، مدیریت سود از طریق مدیریت فروش افزایشی است؛ ولی مدیریت سود از طریق مدیریت هزینه‌های تولید و مدیریت سرمایه‌گذاری‌ها روند کاهشی به خود گرفته است. در مرحله افول، در شرکت‌های فاقد مالکیت

1. Levin, Lin & Chu (LLC)

خانوادگی، مدیریت سود از طریق مدیریت فروش کاهشی بوده ولی مدیریت سود از طریق مدیریت هزینه‌های تولید و مدیریت سرمایه‌گذاری‌ها در شرکت‌های فاقد مالکیت خانوادگی روند افزایشی به خود گرفته است.

جدول ۴. آزمون فرضیه‌های پژوهش در نمونه شرکت‌های فاقد مالکیت خانوادگی

متغیرهای توضیحی مدل	مدیریت سود واقعی	مدیریت سود از طریق مدیریت فروش	مدیریت سود از طریق مدیریت هزینه‌های تولید	مدیریت سود واقعی از طریق مدیریت هزینه‌های اختیاری	مدیریت سود واقعی از طریق مدیریت سرمایه‌گذاری‌ها
مرحله معرفی	-۰/۷۰۵۵	-۰/۸۹۴۱	۰/۳۱۶۹	-۰/۱۱۱۳	-۰/۰۸۴۵
Sig.	۰/۰۰۰۵	۰/۰۰۰۰	۰/۰۱۲۵	۰/۴۷۱۵	۰/۰۰۴۸
مرحله رشد	-۰/۳۲۹۴	۰/۰۱۴۶	-۰/۱۱۰۱	-۰/۱۵۲۵	-۰/۰۵۷۶
Sig.	۰/۰۱۲۷	۰/۸۴۳۲	۰/۱۲۶۸	۰/۰۹۶۶	۰/۰۰۵۰
مرحله بلوغ	۰/۰۳۱۵	۰/۵۵۸۳	-۰/۲۶۹۲	-۰/۰۷۹۸	-۰/۰۶۳۷
Sig.	۰/۸۱۶۴	۰/۰۰۰۰	۰/۰۰۰۵	۰/۴۱۲۸	۰/۰۰۲۶
مرحله افول	۰/۴۱۲۹	-۱/۳۶۸۵	۰/۶۹۸۷	۰/۰۹۹۵	۰/۲۳۵۷
Sig.	۰/۲۹۲۴	۰/۰۰۰۰	۰/۰۰۱۴	۰/۶۵۱۳	۰/۰۱۵۸
دوره تصدی حسابرس	-۰/۰۲۶۲	-۰/۰۱۵۳	۰/۰۳۱۸	-۰/۰۳۸۸	-۰/۰۰۱۵
Sig.	۰/۲۸۶۷	۰/۲۸۷۸	۰/۰۲۴۰	۰/۰۲۸۸	۰/۶۶۲۶
نرخ بازده دارایی	۱/۸۵۳۸	۲/۸۸۳۸	-۱/۶۳۳۲	۰/۳۹۱۳	-۰/۴۲۰۶
Sig.	۰/۰۰۰۰	۰/۰۰۰۰	۰/۰۰۰۰	۰/۱۸۷۸	۰/۰۰۰۰
ارزش بازار به مبلغ دفتری سرمایه	۰/۰۰۵۱	۰/۰۰۰۱	-۰/۰۰۰۹	۰/۰۰۵۲	۰/۰۰۰۴
Sig.	۰/۳۲۹۶	۰/۹۹۵۸	۰/۷۹۱۴	۰/۱۵۳۲	۰/۴۹۵۱
نوسان بازده سهام	۰/۰۰۹۲	-۰/۰۶۴۱	۰/۰۸۴۹	۰/۰۰۵۰	۰/۰۱۳۱
Sig.	۰/۷۵۳۰	۰/۰۰۰۵	۰/۰۰۰۰	۰/۸۲۳۹	۰/۰۰۲۵
سطح اهرمی	۰/۷۴۷۵	۰/۱۸۴۱	۰/۱۰۰۹	۰/۲۵۴۲	۰/۰۸۲۵
Sig.	۰/۰۱۴۲	۰/۳۰۸۲	۰/۵۶۸۶	۰/۲۲۳۷	۰/۰۶۲۶
استقلال هیئت‌مدیره	۰/۲۲۶۰	۰/۰۱۴۰	۰/۲۲۶۵	-۰/۲۹۴۹	۰/۱۰۳۱
Sig.	۰/۴۱۴۴	۰/۹۳۰۲	۰/۱۴۶۴	۰/۱۳۹۷	۰/۰۰۷۱
نوسان درآمد	-۰/۲۰۱۶	-۰/۱۹۵۳	۰/۰۶۶۶	-۰/۱۳۴۳	-۰/۰۸۵۲
Sig.	۰/۰۱۱۵	۰/۰۰۰۰	۰/۲۲۰۵	۰/۰۳۱۶	۰/۰۰۰۰
اقدام تمهدی	-۰/۵۰۲۰	-۰/۱۵۰۷	-۰/۴۱۴۴	-۰/۰۶۵۷	-۰/۰۶۹۸
Sig.	۰/۰۰۰۰	۰/۰۰۰۰	۰/۰۰۰۰	۰/۰۹۰۴	۰/۰۰۰۰
اندازه حسابرس	-۰/۰۹۳۱	-۰/۱۳۱۴	-۰/۱۹۲۲	۰/۰۶۲۲	۰/۰۲۰۱
Sig.	۰/۵۷۵۰	۰/۲۰۳۱	۰/۰۴۶۵	۰/۶۲۸۸	۰/۳۹۵۰

مدیریت سود واقعی از طریق مدیریت هزینه‌های اختیاری	مدیریت سود واقعی از طریق مدیریت هزینه‌های تولید	مدیریت سود از طریق مدیریت فروش	مدیریت سود واقعی	متغیرهای توضیحی مدل
-۰/۱۷۰۶	۰/۱۵۸۸	-۱/۲۲۴۳	۰/۵۵۲۴	جزء ثابت
۰/۰۲۷۲	۰/۶۹۹۵	۰/۰۰۰۲	۰/۱۰۸۰	Sig.
۳۳/۸۴۲۳	۱/۸۵۸۷	۳۰/۷۵۳۱	۵۳/۶۱۱۰	آماره F
۰/۰۰۰۰	۰/۰۳۱۴	۰/۰۰۰۰	۰/۰۰۰۰	F(sig.)
۰/۳۲۴۹	۰/۲۹۳۹	۰/۳۰۴۳	۰/۴۶۵۹	ضریب تعیین (R-squared)

جدول (۵) نتایج حاصل از آزمون فرضیه‌های پژوهش را برای نمونه شرکت‌های فاقد مالکیت خانوادگی خلاصه می‌کند. در مرحله معرفی، در شرکت‌های دارای مالکیت خانوادگی فقط مدیریت سود از طریق مدیریت فروش دارای روند کاهشی است. در مرحله رشد، در شرکت‌های فاقد مالکیت خانوادگی، مدیریت سود واقعی دارای روند کاهشی است؛ در حالی که مدیریت سود از طریق مدیریت سرمایه‌گذاری‌ها، صرف‌نظر از نوع مالکیت، چه برای شرکت‌های دارای مالکیت خانوادگی و چه برای شرکت‌های فاقد مالکیت خانوادگی، دارای روند کاهشی است. در شرکت‌های دارای مالکیت خانوادگی در مرحله بلوغ مدیریت سود واقعی و مدیریت سود از طریق مدیریت فروش دارای روند افزایشی است. در مرحله افول، چه در شرکت‌های فاقد مالکیت خانوادگی و چه در شرکت‌های دارای مالکیت خانوادگی، مدیریت سود از طریق مدیریت فروش کاهشی بوده است.

جدول ۵. آزمون فرضیه‌های پژوهش در نمونه شرکت‌های دارای مالکیت خانوادگی

مدیریت سود واقعی از طریق مدیریت هزینه‌های اختیاری	مدیریت سود از طریق مدیریت هزینه‌های تولید	مدیریت سود از طریق مدیریت فروش	مدیریت سود واقعی	متغیرهای توضیحی مدل
۰/۰۳۶۳	۰/۳۸۵۹	۰/۳۰۳۴	-۰/۹۸۶۰	مرحله معرفی
۰/۵۵۹۰	۰/۱۴۸۹	۰/۲۱۷۹	۰/۰۰۰۰	Sig.
-۰/۰۸۴۰	۰/۱۰۳۹	-۰/۰۰۸۸	-۰/۱۲۹۱	مرحله رشد
۰/۰۴۴۲	۰/۵۷۴۰	۰/۹۶۱۴	۰/۴۲۶۶	Sig.
-۰/۰۳۸۷	۰/۲۷۰۲	-۰/۰۹۰۹	۰/۸۸۹۳	مرحله بلوغ
۰/۳۶۷۴	۰/۱۷۱۱	۰/۶۳۹۵	۰/۰۰۰۰	Sig.
۰/۰۱۴۲	-۰/۱۸۲۸	۰/۵۲۷۷	-۱/۴۸۱۷	مرحله افول

متغیرهای توضیحی مدل	مدیریت سود واقعی	مدیریت سود از طریق مدیریت فروش	مدیریت سود از طریق مدیریت هزینه‌های تولید	مدیریت سود واقعی از طریق مدیریت هزینه‌های اختیاری	مدیریت سود واقعی از طریق مدیریت سرمایه‌گذاری‌ها
Sig.	۰/۰۷۷۳	۰/۰۰۰۰	۰/۰۷۵۵	۰/۵۴۴۶	۰/۸۹۵۸
دوره تصدی حسابرس	-۰/۰۳۳۴	۰/۰۳۸۲	-۰/۰۲۹۹	-۰/۱۵۶۰	۰/۰۰۸۶
Sig.	۰/۶۷۷۵	۰/۴۴۲۴	۰/۶۰۲۸	۰/۰۰۸۵	۰/۵۰۲۳
نرخ بازده دارایی	-۲/۱۴۹۸	۰/۹۶۹۸	-۰/۱۵۹۳	-۱/۶۰۹۸	-۰/۴۸۱۱
Sig.	۰/۰۲۱۵	۰/۱۲۸۷	۰/۸۲۷۸	۰/۰۳۱۴	۰/۰۰۹۹
ارزش بازار به مبلغ دفتری سرمایه	۰/۰۱۸۱	۰/۰۰۵۲	۰/۰۱۹۵	۰/۰۱۲۸	-۰/۰۰۲۱
Sig.	۰/۱۸۸۹	۰/۴۸۷۵	۰/۰۴۱۳	۰/۱۸۰۵	۰/۴۷۲۵
نوسان بازده سهام	۰/۱۶۸۸	۰/۰۴۳۵	۰/۱۲۶۳	-۰/۰۷۴۹	۰/۰۱۹۱
Sig.	۰/۰۷۰۱	۰/۴۴۱۷	۰/۰۴۹۷	۰/۲۶۹۸	۰/۲۲۵۳
سطح اهرمی	۰/۳۶۱۶	۰/۱۸۵۹	۰/۲۷۳۰	۰/۰۴۸۱	-۰/۰۶۴۶
Sig.	۰/۵۱۰۸	۰/۶۱۷۰	۰/۵۱۳۳	۰/۹۰۹۱	۰/۵۷۵۹
استقلال هیئت‌مدیره	-۰/۴۳۰۵	-۰/۱۱۰۹	-۰/۳۵۵۱	۰/۱۴۱۲	-۰/۰۴۲۸
Sig.	۰/۲۵۳۷	۰/۶۴۲۳	۰/۱۹۸۸	۰/۶۳۸۰	۰/۴۸۳۶
نوسان درآمد	-۰/۰۷۰۶	-۰/۲۵۴۹	-۰/۳۲۶۴	۰/۳۶۷۳	-۰/۰۹۷۰
Sig.	۰/۷۵۹۴	۰/۱۱۷۷	۰/۰۶۶۹	۰/۰۳۲۱	۰/۰۰۶۹
اقدام تعهدی	-۰/۱۵۲۸	-۰/۱۴۳۵	-۰/۰۶۹۳	۰/۰۲۶۲	-۰/۰۶۱۴
Sig.	۰/۲۳۰۶	۰/۱۰۰۰	۰/۴۵۴۱	۰/۷۹۷۴	۰/۰۰۱۲
اندازه حسابرس	-۰/۹۶۲۷	۰/۳۴۹۷	۰/۱۸۶۷	۰/۹۸۷۱	-۱/۱۷۴۳
Sig.	۰/۴۴۵۶	۰/۴۳۵۶	۰/۷۲۵۵	۰/۰۵۰۹	۰/۱۳۶۲
جزء ثابت	-۱/۸۷۴۰	-۰/۷۱۶۳	-۱/۶۹۰۷	۱/۲۴۳۵	-۰/۰۸۳۳
Sig.	۰/۱۳۴۳	۰/۳۷۹۷	۰/۰۵۳۱	۰/۲۰۳۴	۰/۷۲۰۲
آماره F	۲/۷۲۷۶	۱۳/۶۶۳۰	۲/۵۱۴۷	۲/۴۲۰۰	۶/۶۱۰۸
F(sig.)	۰/۰۰۱۵	۰/۰۰۰۰	۰/۰۰۳۴	۰/۰۰۵۲	۰/۰۰۰۰
ضریب تعیین (R-squared)	۰/۱۶۰۱	۰/۵۲۴۵	۰/۱۴۹۵	۰/۱۶۳۴	۰/۳۱۶۰

جدول (۶) به طور کلی، نتایج حاصل از آزمون فرضیه‌ها را با یکدیگر مقایسه می‌کند. از دقت در جدول (۶) می‌توان نتایج به دست آمده در جدول (۴) و (۵) را با یکدیگر مقایسه نمود. با عنایت به توضیحات جدول (۶) می‌توان گفت که مالکیت خانوادگی بر رابطه بین چرخه عمر شرکت‌ها و مدیریت سود اثرگذار است و این رابطه را تعدیل می‌کند؛ زیرا ارتباط بین چرخه عمر و مدیریت سود در شرکت‌های دارای مالکیت خانوادگی با کل نمونه و شرکت‌های فاقد

مالکیت خانوادگی دارای تفاوت محسوسی است. لیکن به منظور بررسی دقیق‌تر و علمی‌تر این موضوع، از آزمون مقایسه میانگین دو نمونه استفاده شده است.

جدول ۶. خلاصه نتایج آزمون فرضیه اصلی

مدیریت سود واقعی از طریق مدیریت سرمایه‌گذاری‌ها	مدیریت سود واقعی از طریق مدیریت هزینه‌های اختیاری	مدیریت سود از طریق مدیریت هزینه‌های تولید	مدیریت سود از طریق مدیریت فروش	مدیریت سود واقعی	مراحل چرخه عمر	نمونه پژوهش
کاهشی	بی‌تأثیر	افزایشی	کاهشی	کاهشی	مرحله معرفی	فاقد مالکیت خانوادگی
کاهشی	بی‌تأثیر	بی‌تأثیر	بی‌تأثیر	کاهشی	مرحله رشد	
کاهشی	بی‌تأثیر	کاهشی	افزایشی	بی‌تأثیر	مرحله بلوغ	
افزایشی	بی‌تأثیر	افزایشی	کاهشی	بی‌تأثیر	مرحله افول	
بی‌تأثیر	بی‌تأثیر	بی‌تأثیر	کاهشی	بی‌تأثیر	مرحله معرفی	دارای مالکیت خانوادگی
کاهشی	بی‌تأثیر	بی‌تأثیر	بی‌تأثیر	بی‌تأثیر	مرحله رشد	
بی‌تأثیر	بی‌تأثیر	بی‌تأثیر	افزایشی	افزایشی	مرحله بلوغ	
بی‌تأثیر	بی‌تأثیر	بی‌تأثیر	کاهشی	بی‌تأثیر	مرحله افول	

جدول (۷) نتایج حاصل از مقایسه ضرایب تأثیر متغیرهای چرخه عمر بر مدیریت سود را در دو گروه نمونه شرکت‌های فاقد و دارای مالکیت خانوادگی ارائه می‌کند. در آزمون میانگین دو نمونه‌ای، متوسط ضرایب تأثیر متغیرهای مراحل چرخه عمر بر متغیرهای مدیریت سود واقعی، مدیریت سود از طریق مدیریت فروش، مدیریت سود از طریق مدیریت هزینه‌های تولید، مدیریت سود از طریق مدیریت هزینه‌های اختیاری و مدیریت سود از طریق مدیریت سرمایه‌گذاری‌ها در شرکت‌های دارای مالکیت خانوادگی و شرکت‌های فاقد مالکیت خانوادگی مقایسه شده است.

جدول ۷. آزمون مقایسه میانگین ضرایب تأثیر چرخه عمر بر مدیریت سود

نتیجه	سطح معنی‌داری	آماره t	ضرایب مدل‌های رگرسیونی
تفاوت بین ضرایب معنی‌دار است	۰/۰۰۰	-۸/۴۹	مدل رگرسیونی فرضیه اصلی
تفاوت بین ضرایب معنی‌دار است	۰/۰۰۰	۱/۷۸	مدل رگرسیونی فرضیه فرعی اول
تفاوت بین ضرایب معنی‌دار است	۰/۰۰۰	۳/۰۲	مدل رگرسیونی فرضیه فرعی دوم
تفاوت بین ضرایب معنی‌دار است	۰/۰۰۰	۴/۴۶	مدل رگرسیونی فرضیه فرعی سوم
تفاوت بین ضرایب معنی‌دار است	۰/۰۰۰	-۲/۶۲	مدل رگرسیونی فرضیه فرعی چهارم

بر اساس اطلاعات مندرج در جدول (۷) از آنجا که سطوح معنی‌داری به دست آمده برای هر زوج کمتر از ۵٪ است، فرضیه صفر آزمون یعنی برابری ضرایب در هر دو گروه شرکت‌ها رد می‌شود. این موضوع نشان می‌دهد ضرایب تأثیر چرخه عمر بر مدیریت سود شرکت‌های دارای مالکیت خانوادگی با شرکت‌های فاقد مالکیت خانوادگی از نظر آماری و اقتصادی تفاوت معناداری دارد و فرضیه اصلی و فرضیه‌های فرعی پژوهش تأیید می‌شود.

بحث و نتیجه‌گیری

مطالعه حاضر به بررسی تأثیر جایگاه شرکت در چرخه عمر بر مدیریت سود آن‌ها با تأکید بر نقش تعدیلگر مالکیت خانوادگی می‌پردازد. پس از تعیین نحوه اندازه‌گیری متغیرهای مدیریت سود واقعی، مدیریت سود از طریق مدیریت فروش، مدیریت هزینه‌های تولید، مدیریت هزینه‌های اختیاری و مدیریت سرمایه‌گذاری‌ها، هر یک از مراحل چرخه عمر شرکت‌ها تعیین و در ادامه اطلاعات و داده‌های مربوط به ۱۴۱ شرکت طی ۸ سال گردآوری و روابط بین این متغیرها با استفاده از آنالیز رگرسیون چندمتغیره و آزمون مقایسه زوجی بررسی شد. مشخصه شرکت‌های خانوادگی در اقتصاد جهانی اهمیت و پویایی آن‌ها است و شرکت‌های خانوادگی، به دلیل ساختار مالکیتی معمولشان، تصمیمات استراتژیک متفاوتی برای مدیریت سود مبتنی بر اقلام تعهدی می‌گیرند. برای بررسی این موضوع، تأثیر مالکیت خانوادگی بر وضعیت مدیریت سود شرکت‌ها در هر یک از مراحل چرخه عمر در قالب یک فرضیه کلی و چهار فرضیه فرعی مورد بررسی قرار می‌گیرد. نتایج حاصل از آزمون فرضیه کلی پژوهش نشان می‌دهد، تأثیر جایگاه شرکت‌ها در چرخه عمر بر مدیریت سود شرکت‌ها در شرکت‌های دارای مالکیت خانوادگی نسبت به شرکت‌های فاقد مالکیت خانوادگی (با فرض ثبات سایر عوامل) تفاوت معناداری دارد و بنابراین فرضیه کلی پژوهش مبنی بر نقش تعدیل‌کننده مالکیت خانوادگی در رابطه بین جایگاه شرکت در چرخه عمر و مدیریت سود واقعی، تأیید گردید که مطابق با یافته‌های پژوهش ژو و همکاران (۲۰۰۷)، ژانگ (۲۰۰۷)، حسن و همکاران (۲۰۱۵)، هانسن و همکاران (۲۰۱۸) و ژیه و همکاران (۲۰۲۲) است.

در آزمون فرضیه فرعی اول، مشخص گردید که مدیریت سود از طریق مدیریت فروش چه در شرکت‌های دارای مالکیت خانوادگی و چه در شرکت‌های فاقد مالکیت خانوادگی، در مراحل معرفی، رشد، بلوغ و افول به ترتیب کاهشی، بدون تغییر، افزایشی و کاهشی بوده و بنابراین مالکیت خانوادگی تاثیر معناداری بر مدیریت سود از طریق مدیریت فروش نداشته است؛ زیرا روند مدیریت سود از طریق مدیریت فروش در شرکت‌های دارای مالکیت خانوادگی با شرکت‌های فاقد مالکیت خانوادگی با یکدیگر تفاوت معناداری ندارد. این موضوع یافته‌های پژوهش ریچادوری (۲۰۰۶) و گانی (۲۰۱۰) را تایید می‌کند اما با یافته‌های پژوهش ژیه و همکاران (۲۰۲۲) در تضاد است. در آزمون فرضیه فرعی دوم، نتایج به دست آمده نشان می‌دهد مدیریت سود از طریق مدیریت هزینه‌های تولید در شرکت‌های فاقد مالکیت خانوادگی طی مراحل معرفی، رشد، بلوغ و افول به ترتیب دارای روند افزایشی، بدون تغییر، کاهشی و افزایشی است؛ در حالیکه در شرکت‌های دارای مالکیت خانوادگی، مدیریت سود از طریق مدیریت هزینه‌های تولید طی مراحل مختلف چرخه عمر، بدون تغییر بوده است. بنابراین فرضیه فرعی دوم پژوهش تایید می‌شود. نتایج به دست آمده در این بخش با نتایج مطالعات ژو و همکاران (۲۰۰۷)، پایوا و همکاران (۲۰۱۶) و ژیه و همکاران (۲۰۲۲) همسو و سازگار است؛ لیکن با نتایج پژوهش ژانگ (۲۰۰۷) در تضاد است. نتایج آزمون فرضیه فرعی سوم، نشان می‌دهد مدیریت سود واقعی از طریق مدیریت هزینه‌های اختیاری چه در شرکت‌های فاقد مالکیت خانوادگی و چه در شرکت‌های دارای مالکیت خانوادگی بدون تغییر بوده و حساسیتی به جایگاه شرکت در چرخه عمر و نیز نوع مالکیت شرکت نشان نداده است. این نتایج نیز با یافته‌های حاصل از مطالعه حسن و همکاران (۲۰۱۵) و هانسن و همکاران (۲۰۱۸) سازگار است و نتایج مطالعه ریچادوری (۲۰۰۶) را نیز تا حد زیادی تایید می‌کند؛ ولی با پژوهش ژیه و همکاران (۲۰۲۲) در تضاد است. فرضیه فرعی چهارم وضعیت مدیریت سود واقعی از طریق مدیریت سرمایه‌گذاری‌ها را در شرکت‌های دارای و فاقد مالکیت خانوادگی به تفکیک مراحل مختلف چرخه عمر بررسی نموده است. نتایج به دست آمده نشان می‌دهد، در شرکت‌های فاقد مالکیت خانوادگی، مدیریت سود واقعی از طریق مدیریت سرمایه‌گذاری‌ها در مراحل معرفی، رشد، بلوغ و افول به ترتیب دارای روند کاهشی، کاهشی و در نهایت افزایشی بوده است؛ حال آنکه در شرکت‌های

دارای مالکیت خانوادگی، به جز مرحله بلوغ (کاهشی) در سایر مراحل چرخه عمر، مدیریت سود واقعی از طریق مدیریت سرمایه‌گذاری‌ها بدون تغییر بوده و دارای روند افزایشی یا کاهشی نبوده است. تایج به دست آمده در مرحله بلوغ با یافته‌های تحقیق حبیب و حسن (۲۰۱۷) و ژیه و همکاران (۲۰۲۲) تا حد زیادی سازگار است و نتایج مطالعه پایوا و همکاران (۲۰۱۶) را نیز تا حد زیادی تایید می‌کند.

بررسی مبانی نظری و مرور ادبیات پژوهش در سطح بین‌المللی نشان می‌دهد شرکت‌ها در هر یک از مراحل چرخه عمر خود استراتژی‌های متفاوتی نظیر کاهش بهای تمام شده، کیفیت منحصر به فرد و ... را دنبال می‌کنند. غالب نتایج به دست آمده نیز نشان می‌دهد شرکت‌ها در مراحل اولیه چرخه عمر (معرفی)، ضمن رقابت برای به دست آوردن مشتریان ممکن است با ارائه تخفیف‌های اضافی و افزایش اعتبار به منظور حفظ و جذب سرمایه‌گذاران از مدیریت فروش استفاده کنند. همچنین مدیران با محدودیت‌های زیادی در زمینه مکانیسم‌های مدیریت سود واقعی نظیر کاهش هزینه‌های اختیاری و کاهش سرمایه‌گذاری در دارایی‌های ثابت مواجه‌اند؛ زیرا ممکن است این مکانیسم‌ها با استراتژی‌هایشان همسو نباشند. پژوهش حاضر نشان می‌دهد، برخلاف مبانی نظری، شرکت‌های فعال در بورس اوراق بهادار تهران در مراحل اولیه فعالیت (معرفی) از مدیریت هزینه‌های تولید استفاده می‌کنند و مدیریت سود از طریق مدیریت فروش را در مراحل بلوغ مورد استفاده قرار می‌دهند. یکی از دلایل این موضوع این است که شرکت‌های ایرانی در مراحل اولیه فعالیت (مرحله معرفی)، به منظور دریافت سهم بیشتری از بازار فروش محصولات، بیش از هر چیز بر استراتژی «بهای تمام شده کمتر» تمرکز می‌کنند. بازارهای هدف این شرکت‌ها نیز که کالا و خدمات آنها را استفاده می‌کنند، غالباً داخلی بوده و در شرایط فعلی اقتصادی، بیش از هر چیز بر بهای تمام شده کمتر تمرکز نموده‌اند. بنابراین بدیهی است که این شرکت‌ها در مراحل معرفی خود، به دنبال دستیابی به بهای تمام شده کمتر باشند. در رابطه با استفاده از مدیریت فروش در مرحله بلوغ نیز باید گفت، در مدل‌های کسب و کار ایرانی، شرکت‌های عضو بورس اوراق بهادار تهران در مرحله بلوغ به دنبال استفاده از فرصت‌هایی در زمینه محصولات یا بازارهایی جدید با هدف تغییر مقصدشان هستند و به همین دلیل از کاهش هزینه‌ها صرف‌نظر می‌کنند و به مدیریت فروش رو می‌آورند. همچنین نتایج

پژوهش نشان می‌دهد شرکت‌های ایرانی در مرحله افول سعی می‌کنند با مدیریت هزینه‌های تولیدی و فروش دارایی‌های ثابت، سود خود را افزایش دهند که تا حدود زیادی با نتایج حاصل از مبانی نظری و مرور ادبیات پژوهش همسو است. مضافاً، شرکت‌های خانوادگی، به دلیل ساختار مالکیتی معمولشان، تصمیمات استراتژیک متفاوتی برای مدیریت سود مبتنی بر اقلام تعهدی می‌گیرند. دلیل عدم استفاده از مدیریت سود در مراحل اولیه در این شرکت‌ها این است که کنترل شرکت‌های خانوادگی در مراحل اولیه چرخه عمر نسبت به مراحل پایانی قوی‌تر است که این موضوع مطابق پژوهش کرایزر^۱ و همکاران (۲۰۰۶) است. در مرحله بلوغ نیز این شرکت‌ها به دنبال توسعه بازار محصولات فعلی، ارائه محصولات جدید در بازارهای جدید و دستیابی به مشتریان هدف بیشتر هستند و احتمالاً به همین دلیل در این مرحله بیشترین میزان استفاده از مدیریت سود را دارند. پژوهش حاضر از جمله معدود پژوهش‌های داخلی است که به بررسی تأثیر مستقیم چرخه عمر و مالکیت خانوادگی بر مدیریت سود می‌پردازد. لذا انجام پژوهش در این زمینه ضروری بوده و از دیدگاه گزارشگری مالی (فعالان بازار سرمایه بویژه تحلیلگران مالی)، نتایج این پژوهش می‌تواند نشان‌دهنده مزایا (کاهش مدیریت سود) و معایب (افزایش مدیریت سود) مالکیت خانوادگی باشد. با توجه به اینکه مالکیت خانوادگی نقش مهمی در کاهش گزینه‌های مدیریت سود شرکت‌ها در مراحل چرخه عمر دارد، به نهادهای سیاست‌گذار فعال در بازار سرمایه توصیه می‌شود اقدامات و زیرساخت‌های لازم برای تقویت/حمایت از مالکیت خانوادگی را مورد توجه قرار دهند تا متعاقباً شاهد افزایش کیفیت گزارشگری مالی باشیم. به مؤسسات و سازمان‌های حسابرسی نیز توصیه می‌شود هنگام تصمیم‌گیری در خصوص پذیرش کار، تعیین حق‌الزحمه، برآورد خطر حسابرسی و ... به موضوع مالکیت خانوادگی شرکت و قرارگیری شرکت‌ها در هر یک از مراحل چرخه عمر توجه ویژه‌ای داشته باشند. به سهامداران بالقوه و بالفعل شرکت‌ها نیز توصیه می‌شود ضمن بررسی و پایش مراحل چرخه عمر شرکت، به مزایا و معایب مالکیت خانوادگی (کاهش و افزایش مدیریت سود) در شرکت‌های سرمایه‌پذیر توجه داشته باشند.

ملاحظات اخلاقی

حامی مالی: مقاله حامی مالی ندارد .
مشارکت نویسندگان: تمام نویسندگان در آماده سازی مقاله مشارکت داشته اند .
تعارض منافع: بنا بر اظهار نویسندگان در این مقاله هیچگونه تعارض منافی وجود ندارد .
تعهد کپی رایت: طبق تعهد نویسندگان حق کپی رایت رعایت شده است.

منابع

- ابراهیمی، مهرنوش؛ حنیفی، فرهاد؛ حاجی‌ها، زهره؛ شاهوردیانی، شادی و کردلویی، حمیدرضا. (۱۴۰۰). شناسایی مهم‌ترین عوامل مؤثر بر مدیریت سود واقعی و تعهدی در بازار سرمایه با رویکرد مدل‌های بی‌زین. *فصلنامه مهندسی مالی و مدیریت اوراق بهادار*، ۱۲ (۴۸): ۱۰۹-۱۴۲.
- اثنی‌عشری، حمیده؛ نادری‌نورعینی، مهدی. (۱۳۹۶). الگوی مدیریت سود در چرخه عمر شرکت. *دانش حسابداری مالی*، ۴ (۱): ۱-۲۲.
- بجستان‌زاده، اعظم؛ مرادی، مهدی. (۱۳۹۹). رابطه بین ویژگی‌های مدیران عامل و نگهداشت مازاد وجه نقد در شرکت‌های خانوادگی و غیر خانوادگی. *پژوهش‌های جدید در مدیریت و حسابداری*، ۴۶ (۱): ۲۷۲-۲۵۵.
- کاظمی، حسین؛ ترابیان، محسن؛ باقری، فاطمه. (۱۳۹۶). ارزیابی مدیریت سود واقعی در مراحل چرخه عمر شرکت‌های تولیدی. *فصلنامه مطالعات مدیریت و حسابداری*، ۳ (۱): ۱۸۱-۱۶۹.
- لاحقی، پژمان؛ زوار رضایی، اکبر. (۱۳۹۴). تأثیر چرخه عمر بر مدیریت سود در شرکت‌های پذیرفته‌شده در بورس اوراق بهادار تهران. *نشریه مرجع دانش*، ۳ (۲): ۱-۲۵.
- مهربان‌پور، محمدرضا؛ آذر خوش، حمید؛ حسن‌زاده کوچو، محمود؛ عربی، مهران. (۱۳۹۹). تأثیر چرخه عمر واحد تجاری بر مدیریت سود از طریق فعالیت‌های واقعی. *فصلنامه پژوهش‌های حسابداری مالی و حسابرسی*، ۱۲ (۴۶): ۱۰۷-۱۳۱.

References

- Abernathy, J. L; Beyer, B; & Rapley, E. T. (2014). Earnings management constraints and classification shifting. *Journal of Business Finance and Accounting*, 41(5&6), 600-626.
- Achleitner, A; Gunther, N; Kaserer, C; & Siciliano, G. (2014). Real earnings management and accrual-based earnings management in family firms. *The European Accounting Review*, 23(3), 431-461.
- Anthony, J. H; & Ramesh, K. (1992). Association between accounting performance measures and stock prices. *Journal of Accounting and Economics*, 15(2-3), 203-227.
- Audretsch, D. B; & Feldman, M. P. (1996). Innovative clusters and the industry life cycle. *Review of Industrial Organization*, 11(2), 253-273.
- Bejestanzadeh, A. & Moradi, M. (2019). The relationship between the characteristics of CEOs and holding excess cash in family and non-family companies. *New Researches in Management and Accounting*, 46(1), 272-255. (In Persian).
- Caskey, J; Laux, V; (2017). Corporate governance, accounting conservatism, and manipulation. *Journal of Manage Sci.* 63, 424-437.

- Chen, T. (2016). Internal control, life cycle and earnings quality –An empirical analysis from Chinese market. *Open Journal of Business and Management*, 4, 301-311.
- Chen, X; Yang, W; & Huang, D. (2010). Corporate life cycle and the accrual model: An empirical study based on Chinese listed companies. *Frontiers of Business Research in China*, 4, 580-607.
- Chin, C. L; Lin, H. W; & Chiou, W. H. (2005). The value-relevance of R&D and capital expenditure: A test of the life cycle
- Choi, J; Choi, W; & Lee, E. (2016). Corporate life cycle and earnings benchmarks. *Australian Accounting Review*, 26(4), 415-428.
- Cohen, D. A; & Zarowin, P. (2010). Accrual-based and real earnings management activities around seasoned equity offerings. *Journal of Accounting and Economics*, 50 (1), 2-19.
- DeAngelo, H; DeAngelo, L; & Stulz, R. M. (2006). Dividend policy and the earned/ contributed capital mix: A test of the life-cycle theory. *Journal of Financial Economics*, 81(2), 227-254.
- Dickinson, V. (2011). Cash flow patterns as a proxy for firm life cycle. *The Accounting Review*, 86(6), 1969-1994.
- Ebrahimi, M; Hanifi, F; Hajiha, Z; Shahvardiani, S. & Kordloui, H. (1400). Identifying the most important factors affecting the management of real and accrual profit in the capital market with the approach of Bayesian models. *Financial Engineering and Securities Management*, 12(48), 109-142. (in Persian)
- Filatotchev, I; Toms, S; & Wright, M. (2006). The firms' strategic dynamics and corporate governance life-cycle. *International Journal of Managerial Finance*, 2(4), 256-279.
- Filip, A; Jeanjean, T; & Paugam, L. (2015). Using real activities to avoid goodwill impairment losses: Evidence and effect on future performance. *Journal of Business Finance and Accounting*, 42(3&4), 515-554.
- Garcia Lara, J, M; Garcia Osma, B; Penalva, F. (2020). Conditional conservatism and the limits to earnings management. *Journal of Accounting and Public Policy*, 39, 1-26.
- Graham, J. R; Harvey, C. R; & Rajgopal, S. (2005). The economic implications of corporate financial reporting. *Journal of Accounting and Economics*, 40(1-3), 3-73.
- Habib, A; & Hasan, M. M. (2017). Firm life cycle, corporate risk-taking and investor sentiment. *Accounting and Finance*, 57(2), 465-497.
- Hasan, M. M; Al-Hadi, A; Taylor, G; Richardson, G; & G; (2017). Does a firm's life cycle explain its propensity to engage in corporate tax avoidance? *The European Accounting Review*, 26(3), 469-501.
- Hasan, M. M; Hossain, M; Cheung, A; & Habib, A. (2015). Corporate life cycle and cost of equity capital. *Journal of Contemporary Accounting and Economics*, 11(1), 46-60.
- Healy, P. M. (1985). The effect of bonus schemes on accounting decisions. *Journal of Accounting and Economics*, 7(1-3), 85-107.

- Hribar, P; & Yehuda, N. (2015). The mispricing of cash flows and accruals at different life-cycle stages. *Contemporary Accounting Research*, 32(3), 1053-1072.
- Jenkins, D. S; Kane, G. D; & Velury, U. (2004). The impact of the corporate life-cycle on the value-relevance of disaggregated earnings components. *Review of Accounting and Finance*, 3(4), 5-20.
- Kazemi, H; Torabian, M; & Bagheri, F. (2016). Evaluation of real profit management in the life cycle stages of manufacturing companies. *Management and Accounting Studies*, 3(1), 169-181. (In Persian)
- Kothari, S. P; Mizik, N; & Roychowdhury, S. (2016). Managing for the moment: The role of earnings management via real activities versus accruals in SEO valuation. *The Accounting Review*, 91(2), 559-586.
- Kreiser, P. M; Ojala, J; Lamberg, J. A; & Melander, A. (2006). A historical investigation of the strategic process within family firms. *Journal of Management History*, 12(1), 100-114.
- Kung, F. H; Chang, Y. S; & Zhou, M. T. (2019). The effect of gender composition in joint audits on earnings management. *Managerial Auditing Journal*, 34(5), 549-574.
- La Porta, R; Lopez-de-Silanes, F; & Shleifer, A. (1999). Corporate ownership around the world. *Journal of Finance*, 54(2), 471-517.
- Laheghi, P; & Zovar Rezaei, A. (2014). The effect of life cycle on profit management in companies listed on Tehran Stock Exchange. *Marje Danesh Journal*, 3(2), 1-25. (In Persian).
- Mehrabanpour, M; Azar Khosh, H; Hassan Zadeh, M. & Arabi, M. (2019). The impact of business entity life cycle on earnings management through actual activities. *Financial Accounting and Audit Research*, 12(46), 107-131. (In Persian)
- Mehrazin, A; Qobdian, B; Forootan, O; & Taghipour, M. (2012). Family ownership, non-family companies and earnings management. *Audit Knowledge*, 13(52), 153-171. (In Persian)
- Melnikovas, A. (2018). Towards an Explicit Research Methodology: Adapting Research Onion Model for Futures Studies. *Journal of futures Studies*, 23(2).
- Miller, D; & Friesen, P. H. (1984). A longitudinal study of the corporate life cycle. *Management Science*, 30(10), 1161-1183.
- Nagar, N; & Radhakrishnan, S. (2017). Firm life cycle and real-activity based earnings management. *Innovation Finance & Accounting eJournal*, 2017.
- Ramaswamy, V; Ueng, J. C; & Carl, L. (2007). Corporate governance characteristics of growth companies: An empirical study. *Academy of Accounting and Financial Studies*, 12(1), 21-33.
- Roychowdhury, S. (2006). Earnings management through real activities manipulation. *Journal of Accounting and Economics*, 42(3), 335-370.
- Srivastava, A. (2014). Why have measures of earnings quality changed over time? *Journal of Accounting and Economics*, 57(2&3), 196-217.

- Taso, S. M; Chang, D. S; Kuo, P. W; & Ou, I. S. (2009). Life cycle, analysts' forecasts and seasoned equity offerings underpricing. *Journal of Management*, 26(3), 255-273.
- Taylor, G. K; & Xu, R. Z. (2010). Consequences of real earnings management on subsequent operating performance. *Research in Accounting Regulation*, 22(2), 128-132.
- Toloi Sani, B. (2017). Investigating the effective factors on profit management with an emphasis on social responsibility of banks listed on the Tehran Stock Exchange. *Marje Danesh Journal*, 2(1), 26-42. (In Persian)
- Tushman, M; & Nadler, D. (1986). Organizing for innovation. *California Management Review*, 28(3), 74-92.
- Vorst, P. (2016). Real earnings management and long-term operating performance: The role of reversals in discretionary investment cuts. *The Accounting Review*, 91(4), 1219-1256.
- Wang, D. (2006). Founding family ownership and earnings quality. *Journal of Accounting Research*, 44(3), 619-656.
- Wen, He; Lilian, Ng; Nataliya, Zaiats; Bohui, Zhang. (2017), "Dividend Policy and Earnings Management across Countries", *Journal of Corporate Finance*, Vol. 42, PP. 267-286.
- Zang, A. Y. (2012). Evidence on the trade-off between real activities manipulation and accrual-based earnings management. *The Accounting Review*, 87(2), 675-703.

COPYRIGHTS

This is an open access article under the CC BY-NC-ND 4.0 license.

پژوهشگاه علوم انسانی و مطالعات فرهنگی
پرتال جامع علوم انسانی